

!DEALNY

DOM KULTURY

lista kontrolna

(checklist)

*Planujesz budowę, rozbudowę, przebudowę
albo remont domu kultury?
Zacznij od listy, stworzonej na bazie
600 lat doświadczeń ☺*

**Krótki poradnik dla inwestorów i projektantów
domów i ośrodków kultury**

opracował:
Andrzej 'A3' Trzeciak

SPIS TREŚCI

spis treści.....	0
WSTĘP	1
Jak powstała »lista kontrolna« i jak ją czytać?	1
1. SALA WIDOWISKOWA	2
Magazyn przy sali widowiskowej – co powinno się w nim zmieścić?	2
Sala widowiskowa – wybrane uwagi respondentów ankiety.....	3
2. SCENA.....	4
Magazyn przy scenie – co powinno się w nim zmieścić?	4
Scena – wybrane uwagi respondentów ankiety.....	5
3. GARDEROBY.....	6
Garderoba – wybrane uwagi respondentów ankiety	6
4. SALA KAMERALNA/KONFERENCYJNA.....	7
5. PRACOWNIA PLASTYCZNA.....	7
6. PRACOWNIA MUZYCZNA.....	7
7. PRACOWNIA BALETOWA/TANECZNA	8
8. INNE PRACOWNIE	8
9. SALA WYSTAWOWA.....	8
10. BIURA	8
11. POMIESZCZENIA SANITARNE	9
12. POMIESZCZENIA SOCJALNE	9
13. POMIESZCZENIA MAGAZYNOWE	9
14. POMIESZCZENIA TECHNICZNE i GOSPODARCZE	9
15. KUCHNIA i GASTRONOMIA.....	10
16. INNE POMIESZCZENIA	10
17. KOMUNIKACJA i PRZESTRZEŃ „POMIĘDZY...”	10
18. OTOCZENIE	10
Z PUNKTU WIDZENIA ARTYSTY	11
Koszmarki:	11
Niedogodności:.....	11
Perełki:	11
ZANIM ZATRUDNISZ ARCHITEKTA.....	12
ZANIM ZAINWESTUJESZ W BUDOWĘ.....	12
Ankieta „!Idealny dom kultury” - miejscowości	13

WSTĘP

Niniejsze opracowanie jest efektem **600 lat doświadczeń**¹ 40-tu dyrektorów i pracowników domów, ośrodków i centrów kultury, nabytych w 54 instytucjach. Owe doświadczenia zebrałem (w 2019 r.) poprzez ankietę internetową [*publikację aktualizuję na bieżąco, bo ciągle pojawiają się nowe „kwiatki” – patrz nr wersji i datę aktualizacji na dole strony ze spisem treści*].

Wyniki ankiety przedstawiam w formie **»listy kontrolnej«** (*checklisty*) – narzędzia przydatnego wszędzie tam, gdzie nie można pozwolić sobie na błędy (np. w lotnictwie, gdzie często nazywana jest „listą startową”). Lista obejmuje tematykę istotną dla **merytorycznej** strony działalności domu/ośrodka/centrum kultury (ale niekoniecznie biblioteki, kina, teatru czy muzeum!), natomiast pomijam w niej dwa obszary:

- **lokalizację obiektu** – bo w praktyce miejsce i wielkość przeznaczonego terenu są z reguły już przesądzone²;
- **instalacje i systemy techniczne** (elektryczne, sanitarne, przeciwpożarowe itd.), które podlegają odrębnym, szczegółowym przepisom branżowym.

Tu jednak ważna uwaga: na etapie projektowania **niezbędny jest nadzór technologiczny**, aby instalacje i systemy uwzględniały konieczność montowania sprzętów stosowanych w działalności kulturalnej (kratownice, wyciągarki, ekrany, nagłośnienie, oświetlenie etc.) ➔ *patrz str. 12*

Jak powstała »lista kontrolna« i jak ją czytać?

W ankiecie zadawałem pytania o **stan obecny** (np. „Czy w obiekcie znajduje się sala widowiskowa?”) oraz o **stan pożądany** w idealnym obiekcie (np. „Jak istotna jest lokalizacja sali widowiskowej w budynku domu kultury?”). Odpowiedzi można było udzielić na czterostopniowej skali:

- **3 punkty** – szczególnie ważne, bez tego nie da się funkcjonować
- **2 punkty** – bardzo ważne i przydatne
- **1 punkt** – przydatne, ale niekonieczne
- **0 punktów** – nieistotne

W tabeli znajdziesz zarówno liczbę respondentów przyznających daną rangę, jak i średnią punktację, która pokazuje, jak istotne dane zagadnienie jest w praktyce instytucji kultury. Innymi słowy: im wyższa średnia, tym większy sens ma uwzględnienie tej kwestii na etapie projektowania **»!DEALNEGO DOMU KULTURY«**.

Trzeba podkreślić, że nie jest konieczne, by na wszystkie pytania, które znalazły się na **»liście kontrolnej«** (zwłaszcza w jej drugiej części) odpowiedzieć twierdząco. Na scenie bez kulis i kurtyny mogą przecież występować np. przedszkolaki albo zespoły śpiewacze KGW, mogą odbywać się akademie ku czci czy uroczyste sesje Rady Gminy – być może z założenia budynek ma służyć **WYŁĄCZNIE** ruchowi amatorskiemu. Jeśli jednak obiekt ma spełniać wymagania **»!DEALNEGO DOMU KULTURY«**, a na scenie mają występować także artyści profesjonalni, warto – przy pomocy **»listy kontrolnej«** – **PRZEMYŚLEĆ** wszystkie te kwestie jeszcze **PRZED ETAPEM PROJEKTOWANIA**.

Dodam jeszcze, że – w mojej ocenie – jedyna dopuszczalna odpowiedź na pytania wyróżnione kolorami żółtym i pomarańczowym (czyli o randze powyżej 2,20) brzmi: **„TAK”!!** ☺

Andrzej **'A3'** Trzeciak

¹ Suma lat pracy respondentów ankiety w domach/ośrodkach/centrach kultury.

² Co nie oznacza, że nie należy zadawać pytań o lokalizację i o jej wpływ na funkcjonowanie instytucji – od tych pytań trzeba rozpocząć cały proces projektowania nowego obiektu!! To oczywiste, jednak takie pytania nie wchodzą w zakres tej listy...

CZĘŚĆ 1.

1. SALA WIDOWISKOWA

	1. SALA WIDOWISKOWA	3	2	1	0	Σ	średnia (ranga)
1.	Czy jest pomieszczenie magazynowe na potrzeby sali widowiskowej?	32	8	0	0	112	2,80
2.	Czy sala widowiskowa znajduje się w budynku ośrodka kultury?	29	11	0	0	109	2,73
3.	Czy można w tej sali osiągnąć całkowitą ciemność?	26	13	1	0	105	2,63
4.	Czy ta sala jest „wielofunkcyjna”? (tzn. czy można - w stosunkowo krótkim czasie i bez większego zamieszania - usunąć część lub wszystkie krzesła/fotele, by np. wstawić stoły lub uzyskać przestrzeń na działania warsztatowe, animacyjne, taneczne itd.?)	24	12	4	0	100	2,50
5.	Czy sala znajduje się na parterze? (odpowiedzi udzieliło tylko 33 respondentów, gdyż pytanie pojawiło się później)	13	17	3	0	76	2,30
6.	Czy sala ma na stałe zamontowany system nagł. - koncertowy ?	15	16	9	0	86	2,15
7.	Czy sala ma wyjście bezpośrednio na zewnątrz budynku? (to nie jest pytanie o wyjście ewakuacyjne, lecz o drzwi, które można wykorzystać w działaniach artystycznych, animacyjnych itp.)	15	14	9	2	82	2,05
8.	Czy na sali są wydzielone miejsca dla osób na wózkach inwalidzkich?	7	22	10	1	75	1,88
9.	Czy sala ma na stałe zamontowany system nagł. - teatralny ?	10	8	21	1	67	1,68
10.	Czy sala ma na stałe zamontowany system nagł. - konferencyjny ?	6	16	17	1	67	1,68
11.	Czy sala ma na stałe zamontowany system nagł. - kinowy ?	8	9	21	2	63	1,58

Magazyn przy sali widowiskowej – co powinno się w nim zmieścić?

[proponowana przez respondentów wielkość: 20 m²-100 m², najczęściej w przedziale 40-50 m²]

- jeśli sala jest wielofunkcyjna – wszystkie krzesła oraz stoły potrzebne wtedy, gdy sala jest wykorzystywana w układzie konferencyjnym, podczas warsztatów itp.;
- konsolety nagłośnieniowe i oświetleniowe (jeśli sala nie ma wyodrębnionego stanowiska dla realizatorów dźwięku i światła;
- sprzęt używany przez instruktorów do prowadzenia zajęć w wielofunkcyjnej sali;
- podesty sceniczne;
- regały lub szafy z posegregowanymi miejscami na złożone namioty plenerowe;
- dekoracje sezonowe i okolicznościowe;
- wózek transportowy;
- bufor magazynowy na szczególne okazje;

Sala widowiskowa – wybrane uwagi respondentów ankiety

❖ Czego Ci najbardziej brakuje na sali widowiskowej?

- pomieszczenia magazynowego;
- możliwości zaciemnienia sali;
- kratownic/wyciągarki pod sufitem – do mocowania oświetlenia sceny (architekt nie przewidział takiej możliwości i sufit nie wytrzyma pod ciężarem wyciągarki!!);
- klimatyzacji/wentylacji nawiewno-wywiewnej;
- miejsc dla niepełnosprawnych;
- szatni dla publiczności;
- mobilnego wyposażenia sali (posiadamy bardzo ciężkie biurowe stoły);
- brak profesjonalnego stanowiska dla akustyka;
- gotowego okablowania albo ukrytego w podłodze kanału do poprowadzenia kabli do nagłośnienia;
- dobrych rozwiązań „prądowych”;
- brak możliwości wyjścia bezpośrednio na zewnątrz budynku;
- dobrych, wygodnych krzeseł;
- chowania foteli w ścianie i robienia płaskiej widowni;
- zainstalowanego na stałe, prostego w obsłudze sprzętu muzycznego (mikser i 2 głośniki na potrzeby prób zespołów wokalnych, tanecznych, konferencji, małych akademii itp.);
- brak wind czy innych elementów pomocnych przy wnoszeniu sprzętu i dla niepełnosprawnych;
- „zagłuszacza sygnału” telefonii komórkowej – są ludzie, którzy nigdy nie pamiętają o wyłączeniu telefonu podczas imprezy (albo – co gorsza – uważają, że ICH sprawy są ważniejsze niż wszystko inne i ONI nie muszą wyłączać aparatu).

❖ Co Ci najbardziej przeszkadza na sali widowiskowej?

- **zła akustyka!!** [bardzo częsta uwaga – akustyki sali nie wolno zostawiać przypadkowi i nie wolno na niej oszczędzać!];
- umiejscowienie sali na piętrze;
- bezpośrednie sąsiedztwo kuchni (+otwory okienne do tzw. „wydawki”!);
- drzwi wejściowe umiejscowione w taki sposób, że spóźnialscy przykuwają uwagę widowni;
- światło dzienne;
- dwa filary ograniczające widoczność;
- włączniki światła umieszczone na korytarzu;

2. SCENA

Scena to **serce domu kultury**; przestrzeń, w której wyobraźnia staje się mostem między wykonawcą i publicznością, łącząc ich we wspólnym, artystycznym przeżyciu. To miejsce, w którym – jak powiedział turecki dramaturg *Mehmet Murat Ildan* – „życie staje się sztuką”.

	2. SCENA	3	2	1	0	Σ	średnia (ranga)
1.	Czy scena ma kulisy?	28	10	1	1	105	2,63
2.	Czy przy scenie jest pomieszczenie magazynowe na instrumenty, sprzęt, scenografię itp.?	22	17	1	0	101	2,53
3.	Czy można przejść za horyzontem (lub za sceną) z jednej strony sceny na drugą? <i>(w sposób niezauważalny dla publiczności)</i>	23	14	3	0	100	2,50
4.	Czy scena ma zamontowane na stałe oświetlenie estradowe?	17	23	0	0	97	2,43
5.	Czy jest możliwy dojazd wózkami ze sprzętem od któregoś wejścia na/przed scenę? <i>(chodzi o dostarczenie na scenę większych i cięższych instrumentów, elementów scenografii itp.)</i>	15	24	1	0	94	2,35
6.	Czy scena ma kurtynę?	18	17	5	0	93	2,33
7.	Czy obiekt ma rampę/windę (lub inne udogodnienia) do za- i wyładunku sprzętu?	14	23	2	1	90	2,25
8.	Czy scena ma zaszcienie? <i>(obszar za horyzontem sceny, niewidoczny dla publiczności)</i>	15	20	4	1	89	2,23
9.	Czy scena ma zamontowane na stałe oświetlenie teatralne?	11	25	4	0	87	2,18
10.	Czy scena ma schody bezpośrednio z widowni na scenę?	12	20	7	1	83	2,08
11.	Czy osoby na wózkach inwalidzkich mogą samodzielnie dotrzeć na scenę?	11	22	6	1	83	2,08
12.	Czy scena ma nadscenie? <i>(obszar nad sceną, niewidoczny dla publiczności - miejsce np. na ekran, różne horyzonty czy opuszczane elementy scenografii)</i>	9	24	6	1	81	2,03
13.	Czy scena ma proscenium?	7	21	12	0	75	1,88

Magazyn przy scenie – co powinno się w nim zmieścić?

[proponowana przez respondentów wielkość: 30 m²-100 m², najczęściej w przedziale 50-60 m²]

- oświetlenie, nagłośnienie, urządzenia techniczne (kolumny, reflektory, miksery monitorowe, mikrofony, statywy, sterowniki, okablowanie, walizki do przewozu sprzętu, podręczny sprzęt do naprawy oświetlenia i nagłośnienia);
- praktykable;
- instrumenty (np. fortepian, pianino i inne – zależnie od potrzeb);
- elementy scenografii, stroje, rekwizyty;
- rozkładana drabina;
- dźwigi i rampy scenicznie;
- pomieszczenie powinno mieć wydzielone, osobno zamykane sektory/boksy, aby pomieścić elementy scenografii, nagłośnienia, oświetlenia, instrumenty i dodatkowe miejsce na okazjonalne potrzeby;
- mała toaleta dla obsługi sceny, przydatna także podczas prób i w różnych sytuacjach awaryjnych (!! UWAGA – charakterystyczny odgłos spuszczenia wody, słyszalny na scenie lub – co gorsza – na widowni, może zepsuć najbardziej romantyczną scenę i najbardziej klimatyczny koncert 😊 !!)

Scena – wybrane uwagi respondentów ankiety

❖ **Minimalne wymiary sceny: 8 x 8 m.** (mowa o tej części sceny, która jest widoczna dla publiczności – na scenie o takich wymiarach może wystąpić większość wykonawców profesjonalnych)

❖ **Czego Ci najbardziej brakuje na scenie?**

- Internetu (coraz częściej prezenterzy – a nawet wykonawcy – mają swoje prezentacje w chmurze);
- kulis (bocznych i tylnej);
- kurtyny;
- zaplecza (kieszenie boczne, zascenie);
- wejścia technicznego z rampą (z możliwością dojazdu) w bezpośredniej bliskości sceny;
- dobrego oświetlenia scenicznego (zwłaszcza teatralnego);
- ekranu do projekcji i prezentacji — najlepiej zwijanego i mobilnego, z możliwością przesuwania od głębi sceny ku jej frontowi;
- dyskretnie zamontowanych odsłuchów;
- systemów nośnych do podwieszania nagłośnienia, świateł itp.;
- urządzeń pomocowych do dostarczenia sprzętu na wyższy poziom;
- możliwości wejścia na scenę z obu stron i przejścia za horyzontem;
- małej toalety za kulisami lub w bezpośrednim sąsiedztwie sceny;
- wytłumienia przestrzeni nad sceną.

❖ **Co Ci najbardziej przeszkadza na scenie?**

- wszelkie schody i progi na ciągach komunikacyjnych;
- za wysoka scena w stosunku do wielkości sali;
- za niska scena w stosunku do wielkości sali;
- scena zbyt płytka;
- za małe okno sceny;
- sufit podwieszany;
- śliska podłoga;
- zbyt jasny kolor ścian.

I jeszcze kilka myśli na temat sceny:

„Scena jest miejscem, w której technika spotyka się z artystycznym wyrazem. Dźwięk, światło i przestrzeń to narzędzia, które pozwalają wprowadzić widza w magiczny świat przedstawienia.” [Konstantin Stanisławski – reżyser teatralny, aktor, wykładowca; twórca pierwszego systemu reguł gry aktorskiej]

„Dźwięk, światło, przestrzeń – to wszystko wpływa na to, jak odbierze nas publiczność. Dobre przygotowanie techniczne to klucz do stworzenia pełnej iluzji.” [Robert Wilson – reżyser teatralny]

„Scena to nie tylko przestrzeń – to miejsce spotkania dwóch światów: wykonawcy i widza. To żywa wymiana emocji między aktorem i publicznością, a solidne zaplecze techniczne to fundament, który umożliwia przejście z rzeczywistości do sztuki.” [Tommy Lee Jones – aktor, reżyser i producent filmowy]

3. GARDEROBY

Zdarza się, że osoby decyzyjne uważają przeznaczenie jednego czy dwóch pomieszczeń na garderoby za niepotrzebny luksus i przejaw rozrzutności: „przecież artystom można udostępnić biuro/pracownię/pomieszczenie socjalne...” Faktycznie, gdy garderoba jest wykorzystywana raz czy dwa razy w miesiącu, trudno odmówić temu rozumowaniu pewnej logiki.

Proponuję jednak **odwrócić perspektywę**: zaprojektujmy **garderobę** tak, by w czasie, gdy nie służy artystom, mogła funkcjonować jako **pracownia muzyczna**. Wytlumienie pomieszczenia i wstawienie tam pianina lub instrumentu klawiszowego będzie dodatkowym atutem — i dla garderoby, i dla pracowni muzycznej.

	3. GARDEROBY	3	2	1	0	Σ	średnia (ranga)
1.	Czy w obiekcie jest chociaż jedna garderoba dla wykonawców?	31	8	1	0	110	2,75
2.	Czy garderoba/y ma/mają toaletę do wyłącznej dyspozycji wykonawców?	23	15	2	0	101	2,53
3.	Czy jest możliwość skorzystania z innej sali jako garderoby dla większej liczby wykonawców? <i>np. dla dużego zespołu (orkiestry, chóru, zespołu pieśni i tańca) lub podczas przeglądów, festiwali itp.</i>	22	16	2	0	100	2,50
4.	Czy w obiekcie jest więcej niż jedna garderoba dla wykonawców?	20	16	4	0	96	2,40
5.	Czy osoby na wózkach inwalidzkich mogą SAMODZIELNIE dotrzeć z garderoby na scenę?	11	26	3	0	88	2,20
6.	Czy osoby na wózkach inwalidzkich mogą SAMODZIELNIE dotrzeć do garderoby?	10	26	4	0	86	2,15
7.	Czy toaleta dla wykonawców jest przystosowana dla osób niepełnosprawnych?	6	29	5	0	81	2,03
8.	Czy toaleta dla wykonawców ma prysznic?	3	19	14	4	61	1,53

Garderoba – wybrane uwagi respondentów ankiety

❖ Czego Ci najbardziej brakuje w garderobach?

- toalety, luster, prysznic;
- szaf lub wieszaków na stroje;
- brak skomunikowania garderób i przestrzeni dla artystów z miejscem parkowania ich pojazdów – żeby z garderoby dotrzeć do swojego auta artysta musi przejść przez hol, często wypełniony publicznością;
- systemu inspicjenckiego/interkomu.

❖ Co Ci najbardziej przeszkadza?

- wejście do garderoby wyłącznie przez scenę;
 - duża odległość od sceny;
 - strome schody w drodze na scenę.
-

CZEŚĆ 2.

Zagadnienia uwzględnione w tej części nie zostały opracowane w formie ankiety, więc nie są uporządkowane wg „rankingu”, warto jednak zadać poniższe pytania już na etapie analizy projektu budowy lub przebudowy obiektu, bowiem odzwierciedlają one problemy, z którymi na co dzień borykają się zarządzający domami/ośrodkami/centrami kultury (lista pytań powstała w wyniku licznych konsultacji podczas spotkań Wielkopolskiej Rady Kultury).

4. SALA KAMERALNA/KONFERENCYJNA...

jak zwał, tak zwał... ta, która – tak naprawdę – jest chyba ważniejsza od sali widowiskowej, bo dzieje się w niej najwięcej: małe koncerty i spektakle, wystawy i wernisaże, zajęcia zespołowe (np. taneczne czy teatralne), spotkania, warsztaty, kursy, wykłady itd., itp.

- czy jest taka sala w opisywanym obiekcie?
- czy ma scenę?
- czy osoby na wózkach inwalidzkich mogą samodzielnie dotrzeć na tę salę?
- czy ma jakieś zaplecze (np. garderobę, magazynek)?
- czy na salę dochodzi światło dzienne (okna, świetliki)?
- czy jest wyposażona w sprzęt multimedialny?
- czy jest przystosowana do wystaw (odpowiednie oświetlenie)?
- czy ma lustra (do nauki tańca)?
- czy ogólnie sala i jej zaplecze są wystarczające?

5. PRACOWNIA PLASTYCZNA

Jeśli scena jest sercem domu kultury, to pracownia plastyczna jest jego **kręgosłupem**. Zajęcia plastyczne skutecznie rozwijają wrażliwość i wyobraźnię, będąc najczęściej pierwszym krokiem na drodze artystycznej edukacji — dostępnym dla każdego, bez względu na wiek. Mimo to, w wielu projektach taka pracownia jest traktowana po macoszemu, jak zbędny luksus...

- czy jest taka sala w opisywanym obiekcie?
- czy w pomieszczeniu jest zlew do mycia rąk, pędzli itp.? **!!! to naprawdę bardzo ważne !!!**
- czy do pracowni dochodzi światło dzienne (okna, świetliki)?
- czy pracownia ma pomieszczenie magazynowe (kantorek/kanciapa) albo miejsce (dużo miejsca!!) na szafy/regaty?
- czy dom kultury ma swój piec do wypalania ceramiki oraz suszarnię? (suszenie gliny to dość skomplikowany proces – polecam np. ten artykuł: <https://ceramicznawyspa.pl/proces-suszenia-gliny/>)
- czy osoby na wózkach inwalidzkich mogą samodzielnie dotrzeć do pracowni?
- czy ogólnie pracownia i jej zaplecze są wystarczające?

6. PRACOWNIA MUZYCZNA

- czy jest taka pracownia w opisywanym obiekcie?
- czy pomieszczenie jest wytłumione?
- czy pracownia jest wyposażona w jakiekolwiek instrumenty?
- czy ma pomieszczenie magazynowe albo miejsce (dużo!!) na szafy/regaty?
- czy osoby na wózkach inwalidzkich mogą samodzielnie dotrzeć do pracowni?

7. PRACOWNIA BALETOWA/TANECZNA

- czy jest taka sala w opisywanym obiekcie?
- czy ma lustra?
- czy jest wyposażona w drążki baletowe (poręcze przymocowane do ścian)?
- czy ma szatnię?
- czy ma własną toaletę?
- z prysznicem?
- czy jest w niej instrument (pianino, fortepian lub tzw. „klawisz”)?
- czy ma na stałe zamontowane niewielkie nagłośnienie z odtwarzaczem CD/MP3 oraz możliwością podłączenia laptopa/smartfona?
- czy ma pomieszczenie magazynowe (np. na materace)?
- czy ogólnie sala i jej zaplecze są wystarczające?

8. INNE PRACOWNIE

Pytamy tutaj o **WYSPECJALIZOWANE pracownie**, a nie o ZAJĘCIA! (np. językowe, które odbywają się gdziekolwiek albo rzeźbiarskie czy ceramiczne, które odbywają się w ramach pracowni plastycznej):

- ceramiczna?
- rzeźbiarska?
- modelarska?
- fotograficzna?
- komputerowa/robotyczna?
- językowa?
- inne (jakie)?

9. SALA WYSTAWOWA

- czy jest taka sala w opisywanym obiekcie?
- wymiary sali – długość/szerokość:
- czy na salę dochodzi światło dzienne (okna, świetliki)?
- czy ma profesjonalne oświetlenie wystawowe?
- czy jest wyposażona w sprzęt wystawowy (gabloty, SIMy itp.)?
- czy jest wyposażona w sprzęt multimedialny?
- czy ma pomieszczenie magazynowe?
- czy osoby na wózkach inwalidzkich mogą samodzielnie dotrzeć na tę salę?

10. BIURA

- czy dyrektor ma osobne biuro?
- czy każdy pracownik administracji ma swoje biuro?
- czy każdy dział administracji ma swoje biuro?
- czy wśród pomieszczeń biurowych jest salka narad (na 7-10 osób)?
- czy jest sala „techniczna” (z ksero, bindownicą, laminarką, „powierzchnią odkładczą”)?

11. POMIESZCZENIA SANITARNE

- czy na każdej kondygnacji są toalety?
- czy na każdej kondygnacji jest toaleta damska i męska?
- czy jest toaleta dla niepełnosprawnych?
- ogólnodostępny prysznic?
- pralnia?
- suszarnia?
- inne (jakie)?:

12. POMIESZCZENIA SOCJALNE

- czy jest takie pomieszczenie w opisywanym obiekcie?
- czy jest kuchnia służąca pracownikom?
- czy pracownicy mają łazienkę z prysznicem?

13. POMIESZCZENIA MAGAZYNOWE

Czy w obiekcie jest miejsce na:

- archiwum?
- sprzęt służący do utrzymania czystości?
- sprzęt do obsługi otoczenia (grabie, łopaty, kosiarki itp.)?
- sprzęt nagłośnieniowy, oświetleniowy itp.?
- krzesła, stoły itp., wykorzystywane w salach obiektu?
- sprzęt używany przy imprezach plenerowych (np. namioty)?
- kostiumy, dekoracje i elementy scenografii?
- materiały do pracowni plastycznej?
- instrumenty będące na wyposażeniu domu kultury?
- instrumenty będące własnością członków zespołów?
- stroje zespołów tanecznych, muzycznych, ludowych itp.?
- materace i inny sprzęt gimnastyczny?
- materiały i sprzęt biurowy?
- samochód służbowy (czyli garaż ☺)?
- opał (jeśli jest taka potrzeba)?
- inne (jakie)?:

14. POMIESZCZENIA TECHNICZNE I GOSPODARCZE

- portiernia?
- kabina oświetleniowca?
- kabina kinooperatora?
- kabina akustyka?
- warsztat?
- kotłownia?
- inne (jakie)?:

15. KUCHNIA I GASTRONOMIA

- czy w opisywanym obiekcie jest kuchnia służąca do obsługi imprez?
- czy funkcjonuje jakiś ogólnodostępny barek, kawiarenka itp.?
- czy działają automaty z kawą, napojami, przekąskami itp.

16. INNE POMIESZCZENIA

- kasa biletowa
- szatnia dla publiczności i uczestników zajęć
- sala prób dla zespołów (niezależna od pracowni muzycznej)
- studio nagrań
- studio radiowe/telewizyjne
- izba pamięci lub coś „w podobie”
- harcówka
- „przechowalnia” dla opiekunów czekających na dzieci uczestniczące w zajęciach
- inne (jakie)?:

17. KOMUNIKACJA I PRZESTRZEŃ „POMIĘDZY...”

- czy korytarze są wystarczająco szerokie?
- czy korytarze są przyjazne dla osób oczekujących? (*krzesła, stoliki, stojaki z czasopismami lub książkami, może telewizor z ciekawym programem – np. filmy krótkometrażowe lub popularnonaukowe*)
- czy na korytarzu stoją automaty z kawą, napojami, przekąskami?
- czy w obiekcie jest przestrzeń sprzyjająca „[konceptji pokoju stołowego](#)” (umożliwiająca „wpadanie na siebie”, łączenie pomysłów i wspólne spędzanie czasu przez nieznanymi osoby)
- czy przed salą widowiskową jest wystarczająco duże foyer? (*powinno pomieścić ok. 60-70% osób, które mogą wejść na salę*)
- czy w budynku jest winda?
- jakie rodzaje podłóg (płytki, panele, wykładzina, korek itp.) najlepiej Twoim zdaniem sprawdzają się w poszczególnych pomieszczeniach?
 - sala widowiskowa
 - sala kameralna/konferencyjna
 - sala wystawowa
 - pracownia muzyczna
 - pracownia plastyczna
 - pracownia taneczna/baletowa (*Mosina: wykładzina Forbo LVT Allura 2.2/0.55mm*)
 - pomieszczenia biurowe

18. OTOCZENIE

- czy budynek jest dostępny dla osób na wózkach inwalidzkich?
- czy można dojechać autobusem blisko wejścia technicznego (ważne np. dla zespołów folklorystycznych, orkiestr itd.)
- czy przy budynku jest zatoczka dla autobusów (np. szkolnych)?
- czy ilość miejsc parkingowych jest wystarczająca na co dzień?
- czy ilość miejsc parkingowych jest wystarczająca na imprezy?
- czy jest jakaś stała scena plenerowa przy obiekcie?
- czy na przyległym terenie można organizować małe imprezy (np. typu „piknik”)?

Z PUNKTU WIDZENIA ARTYSTY *

Koszmarki:

- brak wejścia technicznego (lub zbyt wąskie drzwi, wąskie albo pokręcone korytarze itp.);
- progi, stopnie itp. na drodze od wejścia technicznego na scenę, utrudniające lub uniemożliwiające wwieszenie sprzętu w skrzyniach transportowych (typu *case*);
- brak dojazdu do wejścia technicznego;
- brak miejsc parkingowych dla wykonawców i ekipy technicznej;
- sala widowiskowa (lub scena) na piętrze, bez windy (towarowej);
- brak zasilania 3-fazowego w minimum dwóch formatach (16A/5p i 32A/5p) w obrębie sceny i sali widowiskowej;
- błędy w instalacji elektrycznej skutkujące zakłóceniami dźwięku (tzw. „brumem”);
- nieprzemyślana ilość gniazdek w obrębie sceny oraz ich lokalizacja (co skutkuje koniecznością używania zbyt wielu i zbyt długich przedłużaczy);
- brak wejścia na scenę z dwóch stron;
- jasna podłoga i/lub ściany na scenie, odbijające każde światło we wszystkich kierunkach;
- brak możliwości niezależnego wyłączenia nadmuchu klimatyzacji/wentylacji nad sceną;
- brak garderoby lub pomieszczenia służącego do tego celu (*w skrajnych wypadkach zdarza się, że za garderobę służy fragment sceny oddzielony od widowni wiszącą szmatą – bo kulisami tego nazwać nie można*);
- brak toalety w garderobie lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie. Duża **część wykonawców** (zarówno amatorów jak i zawodowców) **MUSI przed wyjściem na scenę skorzystać z toalety** – jedni robią to z rozsądku, inni ze strachu zwanego „tremą”. Najgorsza możliwa opcja to konieczność przejścia w drodze do toalety przez *foyer*, a nawet przez widownię!! – niestety, zdarzają się także takie „rozwiązania” ☹.

Niedogodności:

- zagracone kulisy, przejścia itp. – wynik braku przemyślanych pomieszczeń magazynowych;
- szum klimatyzacji/wentylacji i wiatraków chłodzących urządzenia sceniczne itp. – szczególnie dokuczliwe w działaniach teatralnych i podczas kameralnych koncertów, zwłaszcza akustycznych;
- drzwi na salę widowiskową umieszczone w takim miejscu, że osoby wchodzące lub wychodzące w trakcie koncertu/spektaklu rozpraszają wykonawców i całą publiczność
- duża odległość od garderoby do sceny – dokuczliwe zwłaszcza w działaniach teatralnych, ale nie tylko;
- garderoby: przechodnie/niedogrzone/zbyt oddalone od sceny.

Perełki:

- monitoring w garderobie – podłuch i podgląd tego, co się dzieje na scenie i na widowni;
- barek lub kawiarenka w ośrodku kultury, serwująca nie tylko kawę i ciastka, ale także posiłki;
- leżanka w garderobie ☺ (a nawet garderoby, będące jednocześnie pokojami gościnnymi);
- coś w rodzaju „poczekalni” (krzesła, stoliczek, ewent. kanapa) na zapleczu sceny – rzecz szczególnie cenna dla konferansjera podczas imprez z dużą liczbą tzw. „podmiotów wykonawczych”;
- oraz perełka specjalna – nie architektoniczna, nie konstrukcyjna itp., czyli pracownicy wielu instytucji kultury oddani bez reszty swojej pracy! ☺

* Niektórzy respondenci (16/40 = 40%) są także artystami – w ankiecie poprosiłem ich o refleksje na temat odwiedzonych w tej roli domów/ośrodków/centrów kultury. Siebie również zaliczam do tej grupy – w ciągu ponad czterdziestopięcioletniej pracy artystycznej (jako muzyk, członek m.in. „Kwartetu Jorgi” i „Tria Taklamakan”) odwiedziłem ponad 200 domów/ośrodków/centrów kultury w całej Polsce.

ZANIM ZATRUDNISZ ARCHITEKTA...

...skontaktuj się z ludźmi, którzy od lat wyposażają obiekty kulturalne w niezbędny sprzęt i mają mnóstwo kontaktów z osobami, które wiedzą, jak zaprojektować funkcjonalny dom kultury:

Przemek Momot ([ESS Audio](#)) 605 05 36 27, przemek@essaudio.pl

Grzegorz Sikorski ([STEP RM](#)) 600 24 77 64, info@steptec.pl

ZANIM ZAINWESTUJESZ W BUDOWĘ...

...sprawdź funkcjonalność Twojego projektu w skali 1:1 !! [film na YouTube](#) (1 minuta) www.projekty1do1.pl, **Wiktor Ostrowski** tel. 609 13 69 35, info@projekty1do1.pl.

...skonsultuj projekt (koniecznie!!) z **technologiem mechaniki scenicznej**, który sprawdzi m.in. możliwość zainstalowania systemów oświetlenia i nagłośnienia, a przede wszystkim bezpieczeństwo zastosowanych rozwiązań: **Michał Czerwonka** ([BSC System](#)) 601 94 14 20, michal.cz@bscsystem.pl

...upewnij się, że zastosowane rozwiązania dostępności **rzeczywiście** ułatwią osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z obiektu. (np. Stow. [Centrum Rozwoju Edukacji Obywatelskiej CREO](#) – może wesprzeć Cię w ocenie dostępności albo wskazać inne organizacje gotowe pomóc w tym zakresie).

Ku przestrodze:

toaleta (ogólnodostępna) dla osób z niepełnosprawnością w domu kultury...

Więcej na temat **!dealnego Domu Kultury** znajdziesz na stronie:

www.taklamakan.pl (w zakładce »!DEALNY DOM KULTURY«)

Jeśli masz jakieś uwagi do tego opracowania albo chciałbyś/chciałabyś coś do niego dodać, napisz do mnie: domkultury@taklamakan.pl

Napisz także, jeśli w **jakikolwiek** sposób skorzystałeś/aś z wiedzy zawartej tutaj albo na stronie taklamakan.pl – wystarczy krótka informacja!

Bardzo Cię o to proszę!! 😊

Andrzej 'A3' Trzeciak

ANEKS

ANKIETA „!DEALNY DOM KULTURY” - MIEJSCOWOŚCI

liczba mieszkańców:

- A** - poniżej 7 tys. - 8 gmin (najmniejsza: Powidz – 2.302 mieszkańców)
B - od 7 do 15 tys. - 19 gmin (w tym Katowice – Bogucice: 14.698 mieszkańców)
C - od 15 do 30 tys. - 9 gmin
D - od 30 do 50 tys. - 1 gmina
E - od 50 do 75 tys. - 1 gmina
F - od 75 do 100 tys. ---
G - powyżej 100 tys. - 1 gmina/2 instytucje (Legnica – 100.081 mieszkańców)

Ogółem: 490.784 mieszkańców, średnia liczba mieszkańców w gminie: **12.270**

mediana: 8.850 (20 gmin z liczbą mieszkańców od 2.302 do 8.767 oraz 20 z liczbą mieszkańców od 8.933 do 100.081)

1.	Powidz	A	2.302
2.	Niechlów (D)	A	4.985
3.	Pogorzela	A	5.036
4.	Międzybórz (D)	A	5.096
5.	Kołaczkowo	A	6.065
6.	Dobra	A	6.219
7.	Kwilcz	A	6.375
8.	Lubań (D)	A	6.607
9.	Łagiewniki (D)	B	7.458
10.	Borek Wlkp	B	7.536
11.	KłECKO	B	7.544
12.	Szamocin	B	7.581
13.	Szczytniki	B	7.865
14.	Lipno	B	7.909
15.	Kleszczewo	B	7.998
16.	Kobylin	B	8.130
17.	Jaraczewo	B	8.289
18.	Książ Wlkp	B	8.564
19.	Krzyż Wlkp	B	8.754
20.	Sieraków	B	8.767

21.	Duszniki	B	8.933
22.	Rydzyňa	B	9.229
23.	Kazimierz Biskupi	B	11.467
24.	Czempiń	B	11.476
25.	Rakoniewice	B	13.168
26.	Ślesin	B	13.992
27.	Katowice (S) - MDK „Bogucice – Zawodzie”	B	14.698 Bogucice
28.	Opalenica	C	16.423
29.	Śmigiel	C	17.750
30.	Rogoźno	C	18.265
31.	Wronki	C	19.108
32.	Białe Błota (C)	C	21.268
33.	Grójec (W)	C	25.654
34.	Nowy Tomyśl	C	26.624
35.	Czerwonak	C	27.450
36.	Gostyń	C	28.059
37.	Mosina	D	32.350
38.	Świdnica (D)	E	57.671
39.	Legnica (D)	G	100.081
40.	Legnica CK (D)	G	100.081